

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 5. septembra 2019 - Leto XXIX, št. 36

UMETNOST JE SKUPNI JEZIK - NAJ BO TO TUDI SLOVENŠČINA

»PORABJE JE TAKO BLIZU - IN KLJUB TEMU TAKO DALEČ«
stran 4-5

MOŠKI SO PLELI KORBLE, ŽENSKE PA CEJKARE
stran 6

MOLILI SO ZA OČETE
stran 7

Umetnost je skupni jezik - naj bo to tudi slovenščina

V organizaciji Zveze Slovencev na Madžarskem je med 25. in 30. avgustom v mono-

mentorici iz Slovenije. V preteklih letih smo izvajali delavnice na temo slikarstva,

stavnem prostoru delavnico vodila likovnica in plesalka iz Kranja Ajda Tomazin. Mladi udeleženci iz Slovenije, Avstrije in Italije so pod njeno taktirko izdelovali »gibljive skulpture«. »Učenci se najprej gibajo po prostoru, nato rišejo in se končno spet malo gibajo. Skozi prostor in svoje telo ustvarjajo kompozicije. Vsak dan delamo neko novo stvar, ki jim odpira percepcijo na telo in likovno umetnost,« je pojasnila strokovnjakinja za koreografijo in performans. Udeleženci so med

društev v Italiji Sofija Krevatin je v Monošter pospremila mlade udeležence iz okolice Trsta. »V predlanskem letu

Škofje Loke Anja Fabiani. »Ustvarjamo ptice. To so šivani kipi, konstrukcija je iz žice, okoli katere navijemo

V delavnici, ki jo je vodila Ajda Tomazin, so ustvarjali gibljive skulpture

štrskem Slovenskem domu potekala 49. mednarodna (Koroška) likovna kolonija mladih. Pred dobrim pol stoletjem so podobna mladinska srečanja začeli prirejati v Vuzenici na slovenskem Koroškem, pobudi so se pridružile zamejske slovenske skupnosti. Zveza Slovencev na Madžarskem je med organizatorji od leta 1992, smo izvedeli od sekretarke krovne organizacije Gyöngyi

kiparstva in mozaikov, letos pa smo se odločili za nekaj

tem izrezovali geometrične like, jih pobarvali in nato namazali z jedilnim oljem. Vse te figure so nato navezali na žice in tako ustvarili zanimive, gibljive konstrukcije. »Na začetku kolonije je bilo malce težko, saj gre vseeno za abstraktni jezik. Danes pa smo že v fazi rezanja teh likov, ki bodo lebdele v zraku, nastajajo torej nekoliko bolj oprijemljive stvari,« je dejala Ajda Tomazin.

Mešane skupine so sestavljali šolarji iz štirih držav. Edini fant med udeleženci, Luka Lah z avstrijske Koroške, je poudaril, da zelo rad riše. »V Porabje sem prišel, da bi spoznal nove prijatelje, novo državo in nove kraje,«

se je kolonija odvijala pri nas, v kraju Lonjer. Učenke, ki so sedaj v Porabju, so bile tudi takrat dejavne. Na kolonijah se mladi družijo,

polnilo, nato pa otroci našijejo več vrst blaga,« smo izvedeli od umetnice, ki se z izdelovanjem igračk iz blaga ukvarja ob slikarstvu. »Učen-

Vanessa Šulič z Gornjega Senika si je naredila sovo

Bajzek. »Na vrsti smo vsako četrto leto, te mladinske kolonije so pomembne za nas. Med drugim zato, ker v Porabju nimamo svojih mladih slovenskih likovnikov. Kolonija predstavlja torej motivacijo za našo mladino, da bi se poklicno ukvarjala z umetnostjo,« je dejala sekretarka in dodala, da posledično primanjkuje tudi slovenskih likovnih mentorjev v Monoštru. »Prosili smo pomoč od Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, in prišli do obeh letošnjih

V doživljajskem parku v Rábadhidvégu

novega.«

Ob našem obisku je v raz-

se je nasmehnil. Sodelavka Zveze slovenskih kulturnih

V drugi delavnici - pod vodstvom Anje Fabiani - so otroci izdelovali razne ptice

spoznavajo nove pokrajine, toda tudi nove načine likovnega ustvarjanja,« je izpostavila tržaška Slovenka. Srečanje z mladimi rojaki iz zamejstva pa navdušuje tudi udeležence iz matične domovine. »Tukaj se veliko družim s svojo sosedo, sestro in sošolko iz višjih razredov, spoznala pa sem tudi prijazne ljudi iz Avstrije, Italije in Madžarske,« je pripovedovala Vita Medved iz Vuzenice. V predprostoru konferenčne dvorane v prvem nadstropju Slovenskega doma se je odvijala druga delavnica, ki jo je vodila akademska slikarka iz

ci z veseljem sodelujejo, saj obstaja veliko različnega blaga in raznih ptic. Vse je odprto za njihove želje. Mladi še niso obremenjeni z zunanjim svetom, ampak črpajo iz notranjosti. In otroci vidijo res največ tistega, česar mi ne vidimo. Ko so starejši, jih je treba ponovno naučiti videti stvari,« je svoje prepričanje izrazila Anja Fabiani. Nedaleč od skupne mize je ležal velik kup raznobarnega blaga, tako so lahko otroci res po svoji volji izdelovali sove, pingvine ali papige.

»Cilj kolonije je, da se družijo

Ptuj: Dnevi poezije in vina

MAGIJA BESEDE, KI NAS PRIBLIŽA SOSEDOM IN SAMIM SEBI

jo mladi Slovenci iz zamejstva,« smo slišali od Norberta Gerencsérja, vodje monoštrske likovne kolonije, obenem spremljevalca štirih udeleženk iz Porabja. »Tukaj dobijo možnost, da slišijo slovensko govorico v živo, med tem pa uživajo v ustvarjanju. Umetnost je tako ali tako skupni jezik za vse,« je podčrtal mladi pedagog, ki je udeležence pospremil tudi na popoldanske dejavnosti. Le-te so vključevale obisk term v Monoštru, potepanje po krajinskem parku v Rábahídvégu ter ogled znamenitosti v Porabju. »Večina šolarjev in kolegov je prvič v naši pokrajini, zato smo se odločili, da jim pokažemo tudi Porabje,« je dodal Norbert Gerencsér, ki se je spominjal, da čeprav so bili mladi udeleženci ob prvem večeru dokaj zadržani, je sodelovanje na delavnicah kmalu steklo. V obe skupini so bili šolarji razporejeni na igriv način, z namenom, da bi bile delavnice »mednarodne«.

»Skupen jezik je slovenščina in upamo, da se bodo otroci naučili česa novega, morda tudi nekaj strokovnih izrazov,« je še dejala sekretarka ZSM Gyöngyi Bajzek.

V petek, 30. avgusta, popoldne se je v Slovenskem domu odvijala zaključna prireditev kolonije, na kateri so staršem in soorganizatorjem iz vseh štirih držav predstavili končne izdelke ter zavrteli najboljše posnetke s srečanja. Razstava pa je bila na ogled samo tistega dne, udeleženci so namreč svoje stvaritve odpeljali s seboj domov - v Slovenijo, Italijo, Avstrijo, in seveda tudi v okolico Monoštra.

(Slika na 1. strani: Udeleženci, mentorji, spremljevalci in organizatorji 49. mednarodne likovne kolonije mladih na dvorišču Slovenskega doma v Monoštru.)

dm-
foto: K. Holec

Vsekakor so Dnevi poezije in vina v Sloveniji nekaj posebnega, čeprav niso edini literarni festival. Med ugledne sodi tudi mednarodna Vilenica, katere osrednji del se dogaja v istoimenski kraški jami, torej pod zemljo.

V času, ko številni ugledni strokovnjaki opozarjajo, da zanimanje za knjige upada in jih kupujejo le redki ljubitelji lepe besede, so bile tudi letošnje prireditve v programu mednarodnega festivala Dnevi poezije in vina dobro, celo nadpovprečno obiskane, čeprav se jih je v kratkem času zvrstilo kar 22, pretežno v severovzhodni Sloveniji in največ na Ptuj, kjer festival

ki festivalskega programa. V štirih skritih koticah so obiskovalci prisluhnili besedam

so pesmi prevedli. Odprto pismo Evropi, dogovor zanj je bil sprejet v Berli-

prepričanje utemeljil: »Nikakor nisem hinavec, saj sem z enim in drugim mislil smrtno resno.«

Slovenija je gostila poezijo z vsega sveta. Prišlo je dvajset pesnikov iz šestnajstih držav. Nastopili so na več kot šestdesetih prizoriščih, od intimnih branj na vrtovih gostiteljev do ladje na valovih Ljubljane. Letošnji častni gostje so bili srbska pesnica Radmila Lazić in kitajski pesnik Bei Dao ter omenjeni Ilija Trojanow.

Pomembna vloga je pripadla pesnikom sodobne nemške poezije, med njimi Janu Wagnerju, Moniki Rinck, Birgit Müller-Wieland in Joseju F. A. Oliverju. Nemški pesniki so bili skupaj s slovenskimi in vodjem festivala Alešem Štegrom gostje v Vrtu spominov in tovarštva na Petanjcih. V prijetnem okolju in ob tistih obiskovalcih, ki jih poezija zanima, so brali Miljana Cunta, Milan Dekleva, Stanka Hraščelj in Gregor Podlogar. Branja so bila tudi v Slovenskih Konjicah (v Žički kartuziji), Majšperku, Ormožu, Kidričevem, Ljubljani in drugih krajih. Še nikoli ni bila vrhunsko mednarodna poezija tako blizu in dosegljiva, še nikoli ni njena izjemna moč pritegovala toliko pozornosti poslušalcev in bralcev od blizu in daleč. Skratka, magija besede, ki nas je približala sosedom in samemu sebi. »Promenada poezije je pohod čiste radosti, festival pa po svoji odprtosti in sobivanju z obiskovalci in prebivalci Ptuja,« je dejal Aleš Šteger, ki je popeljal po mestu pesnike in pesnice z vseh koncev sveta.

Tekst in foto:
Ernest Ružič

Nastopajoči v Vrtu spominov in tovarštva na Petanjcih: Milan Dekleva, Slovenija; Monika Rinck, Nemčija; Stanka Hraščelj, Slovenija; Jose F.A. Oliver Nemčija; Miljana Cunta, Slovenija; Birgit Müller-Wieland, rojena v Avstriji, živi v Nemčiji; Jan Wagner, Nemčija, in Gregor Podlogar, Slovenija, ter Aleš Šteger, vodja festivala Poezija in vino, ki je moderiral nastop pesnic in pesnikov v nemškem in slovenskem jeziku.

in poeziji festivalskih gostov. Ljubitelji poezije so namreč le petnajst minut prej zvedeli, kje je tisti večer skrita lokacija. Zbrali so se na info točki,

nu leta 2017, je letos za uvod v osrednje dogajanje na Ptuj prebral Ilija Trojanow, bolgarsko-nemški pisatelj, prevajalec in založnik. Odprto pismo je objavila vrsta najbolj znanih medijev v Evropi, v Sloveniji pa Delo, Dnevnik in Večer, pogovor z avtorjem je bil na TV Slovenija. Vsebinska pisma, na dveh straneh Sobotne priloge Dela, je bila zelo raznolika in se ni dotikala samo umetnosti in poezije, marveč tudi občečloveških, univerzalnih vrednot. Avtor

je opozoril na krivice v svetu, denimo s stavkom: »Moja hči se je v šoli učila, da neki premožni Švicar porabi toliko kot cela vas v Afriki.« Zato vse mednarodne institucije preprečujejo nujno potrebno preureditev globaliziranega ekonomskega in finančnega sistema, je bil kritičen avtor Odprtega pisma, ki je svoje

V programu festivala Poezija in vino je tudi Pavlova hiša, kulturni dom štajerskih Slovencev v Potrni pri avstrijski Radgoni. Pesmi sta brala Jose F.A. Oliver in Glorjana Veber (na fotografiji). Svojo trijezično zbirko *Weißer Rahmen, weißes Bild/ Bel okvir, bela slika/ Fehér keret, fehér kép, ki je izšla v Literarni zbirki Pavlove hiše pa je predstavil Helwig Brunner.*

organizirajo. Prvič je bila v program vključena Murska Sobota, drugič Vrt spominov in tovarštva na Petanjcih, izven Slovenije pa že večkrat Pavlova hiša v Potrni pri avstrijski Radgoni in Varaždin na Hrvaškem. Organizatorji so tudi letos opozarjali na zasebna branja, ki so med najbolj priljubljenimi dogod-

organizatorji pa so jih pospremili do skritega kotička, tisti večer namenjenega nastopu pesnikov. Pogovarjal sem se z udeleženko enega teh branj in zatrčila mi je, da gre za poseben užitek poslušanja poezije v izvirniku in slovenskem prevodu. Vsa branja v tujih jezikih spremljajo tudi slovenski prevodi, najpogosteje tistih, ki

PREKMURJE

Kultura

Čigljij je leto tisti čajt, gda je dosta lüstva na dopusti, se v prekmur-skom glavnom varaši dosta vsega godi, sploj ka se tiče kulture. V mejsecaj juliji in avgusti so lidge zdaj že več lejt vajeni, ka pridejo v petek večer na Trg kulture, gé se v okviru Soboškega poletja na odri notpokažejo različni glasbeniki ali skupine. V soboto se godi neka podobnoga, s tem ka je oder menši, prizorišče pa bole intimno, zatau se te večeri zovejo Skrito dvorišče. Skrb za obe prireditvi ma Zavod za kulturo, turizem in šport Murska Sobota.

Dvaur Hranilnce prekmurskih dobrot (tak se zove soboški turistično-informativni center) so za dve svojivi prireditvi tau poletje vöponučali tüdi pri soboški Pokrajinski in študijski knjižnici. Sploj druga prireditev, stera je bila pred kratkim, je bila trno fajna, vej pa so dvaur s svojo poezijo napunili štirge pesniki (nemško-bolgarski Ilija Trojanow, Makedonka Katica Kulavkova, Lou Raoul iz Francije, pa domačin Denis Škofič), steri so sodelovali na zdaj že eričnom festivali Dnevi poezije in vina. Ta zanimiva prireditev, stero organizera založba Beletrina, se iz Ptuja, gé je njeni glavni tau, iz leta v leto bole seli po vzhodnon tali Slovenije, stalna partnerica festivala pa je tüdi Pavlova hiša v Potrni.

Ške ena zanimiva prireditev se v Murski Soboti godi konec mejseca avgusta. Že 14. leto po redi je bilou v varaši vse v znamenji plesa. Fronto, tak se zové festival modernoga plesa, je pred leti na noge postavio Matjaž Farič, erični prekmurski plesalec in koreograf. On je že od vsega začetka umetniški vodja in direktor toga festivala, steroga zanimivost je tau, ka plesalci, steri pridejo iz več rosagov, ne plešejo samo v gledališki dvorani ali pouleg nje, liki po cejlom varaši, tüdi po vilicaj in trgih.

Silva Eöry

30. avgusta se je iztekel štiri-letni mandat dosedanjemu generalnemu konzulu Republike Slovenije v Monoštru *dr. Borisu Jesihu*. V zadnjih dneh njegovega uradnega bivanja v Porabju smo ga obiskali v pisarni na Generalnem konzulatu RS, kjer smo ga spraševali o izkušnjah v preteklih štirih letih, o pogledu na trenutni položaj slovenske narodnostne skupnosti na Madžarskem ter o izzivih, s katerimi se ta peščica Slovencev sooča v prihodnosti.

- Gospod Jesih, na sredini decembra 2015 sva se v podobnih okoliščinah pogovarjala nekje v Sombotelu, takrat ste bili monoštrski slovenski generalni konzul šele mesec dni. Kakšna je bila vaša predstava o Porabju takrat in ali se je spremenila?

»Ta podoba je bila zelo podobna tisti, ki sem jo nato doživel. Jasno pa je, če se človek dnevno srečuje s težavami, zapleti in tudi uspehi neke skupnosti, ugotovi, da so le-ti iz Ljubljane ali Budimpešte videti popolnoma drugačni. Ko jih doživljaš skupaj s tistimi, ki se morajo z njimi ubadati vsakodnevno, je to povsem druga zgodba.«

- V zadnjih letih je monoštrski generalni konzulat skorajda izgubil konzularno vlogo. Je bila vaša glavna naloga zastopanje interesov tukajšnje slovenske skupnosti?

»To je bila primarna naloga, in sicer tako v odnosu do Madžarske kakor tudi do Republike Slovenije. Še posebej smo si prizadevali, da bi naredili nekaj več na področju gospodarstva. To je bilo naporno, orali smo ledino. Že vseh dvajset let poslušamo, kako dobro bi bilo, če bi slovensko gospodarstvo stopilo v Porabje. To pa ni tako preprosto. Vsa štiri leta sem pri svojem delu temu posvečal izjemno veliko pozornosti, na začetku smo imeli manjše uspehe, denimo ko smo kakšnemu slovenskemu ali mad-

žarskemu gospodarstveniku pomagali skleniti kakšen posel čez mejo. V zadnjih dveh letih pa smo le naredili preboj. Upam, da bo prva malo večja slovenska investicija v Porabju, konkretnije v monoštrski industrijski coni, zaživela, če ne že do konca letošnjega leta, pa vsaj v prihodnjem letu. Gre za naložbo z delovnimi mesti, ki bodo zares zahtevala tudi znanje slovenskega jezika. Mislim, da je to izjemnega pomena. Če bo na začetku na voljo le nekaj deset delovnih mest, bom že zadovoljen.«

- Ali bo to dobra priložnost za Porabske Slovence?

»Enkratna priložnost. Pa ne samo za njih, kajti ta prostor ob meji je gospodarsko zanimiv in se tega slovensko gospodarstvo mogoče ne zaveda v zadostni meri. To je pokazal tudi poslovni forum v lanskem

številu šolani, kot so bili nekoč. Večina jih ob slovenskem in madžarskem jeziku obvlada še kakšen svetovni jezik,

močne.«

- V preteklih štirih letih ste si prizadevali, da bi izgradili partnerske odnose tudi s

predstavniki madžarske politike na lokalni, regionalni in državni ravni.

»Imeli smo res odlične odnose. Radi poudarjamo, da se je odnos Madžarske do slovenske narodnostne skupnosti izboljšal. To pa ne pomeni, da do tega odnosa nismo kdaj pa kdaj kritični. Mene je posebej veselilo, da četudi sem bil kritičen, če sem na kakšno stvar opozoril, nisem naletel na neodobravanje

ali odpor. Sogovorniki so mi obljubili, da bodo poskusili zadevo v najkrajšem možnem času rešiti. Temu so v veliki meri prispevala zasedanja slovensko-madžarskih manjšinskih mešanih komisij, ki jih sicer v zadnjih dveh letih ni bilo. Upam, da bodo odgovorni v obeh državah kmalu priredili zasedanje, saj so ta srečanja kar veliko stvari premaknila naprej. Če ne v letu dni, pa v dveh-treh letih.«

- Koncept Razvojnega programa Slovenskega Porabja je bil predstavljen prav na enem od teh zasedanj.

»Razvojni program je nekaj najbolj pomembnega, kar se je v zadnjem času zgodilo v Porabju. Skrbi pa me nekoliko, da so se stvari na določeni ravni očitno ustavile in ne gredo naprej. Na nedavnem sprejemu ob slovenskem državnem prazniku sem že poudaril, da si ne morem predstavljati, da ta program - sedaj, ko je šel tako daleč - ne bi bil potrjen s strani madžarske vlade. To bi bilo veliko razočaranje, ne le za slovensko skupnost, temveč za celotno območje. Saj je ta pokrajina v tem žepu nekoliko zapostavljena, tudi

Peti generalni konzul v Monoštru je bil Boris Jesih

V imenu Zveze Slovencev sta se od njega poslovila dosedanji predsednik Jože Hirnšek in sedanja predsednica Andrea Kovács

letu, na katerem so sodelovale gospodarske zbornice Pomurja, Zalske in Železne županije ter generalna konzulata iz Monoštra in Lendave. Bil sem izjemno presenečen, saj se je foruma udeležilo skoraj sto gostov in je prišlo do sto petdeset B2B sestankov. V gospodarstvu torej obstaja interes, nenazadnje so se na nas zmeraj znova obračali gospodarstveniki iz vse Slovenije in nas prosili za pomoč pri vzpostavljanju stikov z madžarskim trgovom. To je enkratna priložnost tudi za mlade Porabske Slovence, ki so danes v večjem

- Trudili ste se tudi za oživitve stikov s sosednjimi slovenskimi občinami.

»Želeli smo pospešiti tudi drugačno, ne le gospodarsko sodelovanje z obmejnimi občinami. V primerjavi s tem, kar je bilo pred štirimi leti, je tega veliko več. Če pa sem nekoliko kritičen, menim, da ostaja še veliko manevrskega prostora. Po skoraj tridesetih letih samostojne Slovenije in demokracije v obeh državah se ponovno začenjajo vzpostavljati povezave, ki so bile v prejšnjem sistemu v tem prostoru kljub železni zavesi

n kljub temu tako daleč«

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Vsigdar več ftičov ostane pri nas

ko gledamo v odnosu do županije kakor tudi do centralnih oblasti. Ta program je res priložnost za vse ljudi, ki tukaj živijo, da dobijo boljše pogoje za življenje. Za manjšino je to še toliko bolj pomembno kot za večino.«

pričan, da temu ni tako. Porabje je po eni strani tako blizu, po drugi strani pa tako daleč. Danes imamo neverjetne možnosti za sodelovanje na vseh področjih. Kljub zapletom z mejami v Evropi je meja med Madžarsko in Slovenijo tako-

liko Porabskih Slovencev je in koliko društev imajo, pridemo do fenomena. Sem zelo vesel, da je upokojensko društvo eno najbolj aktivnih, istočasno pa me navdaja tudi s skrbjo. Želeli bi si namreč, da bi bilo najbolj aktivno društvo mladih. Mi smo si zelo prizadevali, da bi si Društvo porabske mladine po organizacijski krizi zopet opomoglo. Pričakujem, da bodo starejši kolegi priskočili na pomoč pri organizaciji. Nekaj stvari se je v zadnjih letih vendarle dogodilo, tudi v povezavi s Slovenijo in drugimi zamejskimi mladinskimi organizacijami. Ko ljudje vidijo, da to ni nekaj groznega, da se lahko drugje nekaj brez problemov dogaja, stvari zelo hitro stečejo.«

- Za sodelovanje s slovenskimi partnerskimi organizacijami je vendarle potrebno uporabno znanje slovenskega jezika.

»Mladi imajo veliko možnosti

organizacijsko reformiralo, bo delo postalo Sizifovo. Šola se spreminja povsod po svetu, v Budimpešti in v Murski Soboti, spreminjati se morajo tudi porabske šole. Modernizirati se morajo in učitelji se morajo temu prilagoditi. Po osmih letih šolanja bi morali otroci vedeti kaj več kot le osnove slovenskega jezika. Odgovornost je pri vseh manjšinskih organizacijah - ne le pri upravitelju - in tudi pri matični Sloveniji ter madžarski državi. Slednja nenazadnje financira te šole in bi se morala vprašati, zakaj, kakšni so rezultati. Če se na šolskem področju ne bo nekaj naredilo, potem bodo vse ostale stvari veliko težje ali pa celo brezupne.«

- Kaj polagate na srce svoji naslednici? Na kaj naj bo še posebej pozorna?

»Nerad dajem nasvete tistim, ki prihajajo za mano. Sem trdno prepričan, da bo moja naslednica to delo opravljala izredno dobro, po najboljših močeh. Porabskim Slovincem pa bi zaželel malo več sistematičnega pristopa. Štiri leta se pogovarjamo s predstavniki manjšine, da bi bilo potrebno narediti nek seznam kadrov. Vsi vemo, da imamo ljudje omejen rok trajanja: nekateri imamo mandate, drugi gredo v pokoj. Mene skrbi to, da bodo nekateri odšli in ne bo nikogar, ki bi prišel za njimi. To se bo poznalo na medijih, na gospodarstvu, na kulturi. Jaz bi želel, da bi se manjšina, večina in matica zavedali, da je potrebno delati sistematično na usmerjenem izobraževanju kadrov. Pouk slovenskega jezika na monostrski gimnaziji na primer ne sme biti odvisen od slučajne odločitve posameznih dijakov in staršev. Seveda ne moreš nobenega prisiliti, ampak če mladim ljudem pravočasno predstaviš prednosti slovenskega jezika, se zanj lažje odločijo.«

-dm-

foto: K.Holec

Na poslovnem kosilu s Porabci, s katerimi je največ sodeloval

- Govorila sva o podpori, ki jo porabski skupnosti nudi madžarska država. Kako ocenjujete pomoč matične Slovenije?

»Ni potrebno posebej poudarjati: če Slovenija v zadnjih dobrih tridesetih letih ne bi finančno in politično podpirala Porabskih Slovencev, danes sploh ne bi bilo večine manjšinskih institucij. Sam bi pa osebno želel, da bi bilo poleg finančne pomoči iz ene in druge države tudi več vsebinske pomoči. Moramo vedeti, da so Porabski Slovenci majhna skupnost, njeni človeški resursi so omejeni. Tudi strokovna in vsebinska pomoč bi bila včasih dobrodošla, želel bi si je več s strani obeh držav.«

- Ali se je prepoznavnost Porabja v Sloveniji v zadnjih letih kaj izboljšala?

»Ljudje imajo na splošno marsikdaj izkrivljeno podobo o Porabskih Slovincih. Mene je slovenski novinar z avstrijskega koroškega radia vprašal, ali menim, da so Porabski Slovenci v primerjavi s Slovenci iz Avstrije in Italije zapostavljeni. Odgovoril sem: če bi vprašal Porabskega Slovence, bi verjetno pritrtil. Sam pa sem pre-

rekoč neprepoznavna, ljudje se vozijo in ne vejo, ali so v Sloveniji ali v kakšni sosednji državi. Vse stvari pa potrebujejo svoj čas, vsega se ne

Predsednik DSS Martin Ropoš se je zahvalil za 4-letno sodelovanje

da narediti od danes do jutri. Zmeraj pravim, da je najbolj pomembno, da so vse dejavnosti usmerjene k temu, naj ljudje lažje in bolje živijo. Le tako bodo lažje ohranjali tudi svojo identiteto.«

- Bili ste v vsakodnevni stiki s temi ljudmi. Prisotni ste bili skoraj na vseh dogodkih Društva porabskih slovenskih upokojencev, podpirali ste tudi Društvo porabske mladine.

»Če pogledamo statistično, ko-

za udeleževanje v Sloveniji, izobraževanja, tečaje in prireditve. Njihov glavni protiarument je, da ne znajo dovolj dobro slovensko. Seveda se vse to nekje začne, ampak odkrito povem, da je šolstvo trenutno največji problem v Porabju. To sem že večkrat poudaril, čeprav so bili nekateri s tem zelo nezadovoljni. Glede na vložena sredstva iz ene in druge države je rezultat porazen. Če se šolstvo ne bo vsebinsko, didaktično in or-

September pišemo, mlajši so že v šaulo šli, ftiči, steri ne zdržijo vō zimau pri nas, se pa napautijo proti Afriki. Tau, ka je od leta do leta vsigdar bola toplo, se pokaže v tejn tō, ka vsigdar več ftičov ostane pri nas na zimau. V Železni županiji najbola štokrlje, črni kosi, jastrebi pa šmarnice. Dočas, ka so prvin samo tiste štokrlje ostale pri nas, stere so betežne bile, zdaj že ostanejo taše tō, stere nišo bajo nejmajo. Dapa tau so tō vōpokazali, ka tisti ftiči, steri so odišli, več dni prvin nazaj domau pridejo, kak pred desetemi leiti pa telko prvin začnejo gnejzdo redti. Tau ka vsigdar več ftičov ostane doma pa tau ka prvin nazaj domau se prinesejo, je vse zato, ka vsigdar bola top-lejše pa kračiše so zime. Ta tendenca je najbola značilna za štokrlje, vejn zato, ka one vse pojejo, nej samo korate kak tau največ lüstva misli, liki muši pa vse fela male stvari. Če pozimi voda ne zmrzne, te še v vodej si tō najdejo kaj pogesti. Tau so tō vpamet vzeli, ka vsi ftiči, ka ostanejo, dapa najbole štokrlje - zavolo mraza - bola skrejj pridejo k ramom, gde lüstvo žive. Zato, ka si gora na raur sedejo pa tam se segrejavajo, gda je fejst mrzlo. Zavolo tauga té domanje štokrlje dosta baukšo kondicijo majo sprtolejt kak tiste, tazmantrane, stere več gezero kilomejtrov letijo po zraki.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Boris Pahor je slavil 106. rojstni dan

Zamejski pisatelj Boris Pahor, pričevalec fašističnega nasilja nad Slovenci v Italiji, je 26. avgusta slavil 106. rojstni dan. V ljubljanski knjigarni Konzorcij sta ob tej priložnosti Mladinska knjiga in Cankarjeva založba pripravili tradicionalno srečanje. Najbolj znano Pahorjevo delo je roman Nekropola iz leta 1967, v kateri opisuje taboriščno izkušnjo med drugo svetovno vojno v taborišču Natzweiler-Struthof in s katero je zaslovel tudi po Evropi. Roman je bil preveden v francoščino, nato pa še v številne druge jezike. Za svoja literarna dela je prejel vrsto nagrad in časti, med njimi Prešernovo nagrado (1992), srebrni častni znak RS (2000) in francoski red legije časti (2007). Ob 102. rojstnem dnevu je prejel častni naziv kulturni ambasador RS. Večkrat se omenja kot kandidat za Nobelovo nagrado za literaturo.

Umrl je Ivan Oman

V 90. letu starosti je umrl Ivan Oman, soustanovitelj in prvi predsednik Slovenske kmečke zveze (SKZ). Bil je eden ključnih ljudi pri demokratizaciji in osamosvajanju Slovenije. Bil je eden izmed pobudnikov in soustanoviteljev SKZ, ki je nastala 12. maja 1988 v Unionski dvorani v Ljubljani. Na ustanovnem zboru je bil Oman izvoljen za predsednika SKZ, ki velja za prvo demokratično stranko, ustanovljeno v času t. i. politične pomladi, predhodnico današnje SLS. Na prvih demokratičnih volitvah leta 1990 je bil Oman kot kandidat Demosa izvoljen za člana predsedstva Slovenije, v katerem so bili še Ciril Zlobec, Matjaž Kmecl, Dušan Plut in Milan Kučan. To funkcijo je opravljal do leta 1992, v letih 1992–1996 pa je bil na listi Slovenskih krščanskih demokratov izvoljen za poslanca prvega sklica državnega zbora. Po izteku mandata se je poslovil od aktivne politike, a vendar kot starosta ostal pomembna osebnost slovenske pomladi.

Vloga ženske na podežlju Pomurja in Porabja

MOŠKI SO PLELI KORBLE, ŽENSKE PA CEJKARE

Etnologinja Jelka Pšajd iz soboškoga Pomurskega muzeja se je pri svojem delu že večkrat spravlala s

te od enoga zvedla, ka je v enoj prekmurski vesnici biu mauž, steri je duga leta skrho za svo-

pravlo, ka je tau moško delo, samo Jelka Pšajd pravi, ka so lončarom dostakrat pri deli pomagale ženske: »Istina gé, ka je moški sedo za šajbo pa redo lončarske izdelke. Samo prva je trbe-

dobila nikše erbe, vej pa je njena držina trno srmaška bila. Te je ona po par lejtaj vidla, ka nedo mogli tak živeti, vej pa so meli dugé. Moža, njegvo mater, pa svoje dejte je doma njala in

Krmljenje prašičev, Prosenjakovci, 1952. Foto: Jože Kološa - Kološ.

temami, stere so zanimive tudi za Porabske Slovence. Tak je nej dugo toga nazaj javnosti nupokazala, kakša so bila inda svejta ženska pa moška dela, sploj na paverstvih, tak v Pomurji kak v Porabji.

»Inda svejta je bilou tak, ka je bilou vofitalano žensko in moško delo. Istina pa tau gé, ka so moški delali samo moška dela, ženske pa so delale ženska dela, pa zatok tudi moška dela. Tau je bilo te, gda je moških nej bilou pri rami, ali dostakrat tudi te, gda so bili, pa so ženske vseeno delale moška dela. Sploj pa so ženske mogle pomagati te, gda so se vekša dela delala na paverstvi, tak kak sta žetev pa mlatitev. Če dobro poglednemo stare kejpe, vidimo, ka pri mlatilnici stogi polonje žensk pa polonje moških. Tau zaznamüvle, ka so te ženske skor tak delale kak moški,« pravi Jelka Pšajd, stera se je pri svojem raziskovanji največ cajta spravlala s cajtom po drugi svetovni bojni pa vse do 80. let 20. stoletja. Po pregledi literature in terenskom deli ugotavlja, ka so v Pomurji in Porabji za ženska označena tista dela, stera so vezana na delo vertinje, tak v rami kak okauli njega. Trbelo je vse sküjati, pospraviti, deco pa celo držino na skrbi meti, pouleg toga pa so ženske na skrbi mele tudi betežnike, starce, največkrat so tau bili stariške od moža. »Morem prajti, ka sam na tereni tudi moške spitavala, pa sam

jo betežno ženo, pa je nej steu, ka bi njemi sto pri tom poma-go. Samo tau je tistoga cajta rejsan bilou trno rejdko,« pove sogovornica in cujda, ka je bilou žensko delo največkrat takšo, za steroga so na gazdiji nej daubili plačilo. Moški pa so delalali na njivaj, na skrbi so meli maro, delali so s škermi in mašinami, pa tudi rokodelska dela, sploj pozimi, gda je bilou več cajta za tau: »Znamo, ka so meli po vesnicaj dosta ezermeštrov. Košare in korble so v glavnom pleli moški, zanimivo pa je, ka so se s kukorčnim lüpinjom bole ženske spravlale. One so cejkare, pa tudi stauce plele. Sploj za Porabje znamo, ka so tau delale ženske. Ka se tiče rokodelcov, gé ške en zanimivi primer. V Prekmurji, največ so jih meli v vesnici Renkovci pouleg Törnišča, so bili znani kupinari, steri so se z djajci in kokaušami spravlali, jih küpivali in te dale odavali. Na eni mestaj, sploj na Goričkom in tudi v Porabji, so jim pravli pütari. Na Markastom so tau samo moški delali, na Goričkom in v Porabji pa so tau delale tudi ženske. Razlika je bila samo v tom, ka so renkovski kupinari šli tudi dale od svojoga dauma, vse do Rovaške, ženske pa so djajca odavale samo v svoji vesnici, pa mogauče ške v sausedni vesnicaj.«

Tudi za lončare se je dostakrat

Mlatitev na Goričkem, 1930-1950. Foto: Ernest Ferencek.

lo najti ilojco, jo pripraviti za delo na šajbi. Po tistom, gda so bili piskri pa vse drugo, ka se je vse ške delalo, zgotovleni, je tau trbelo posišiti, dati v peč, na konci pa ške iti odavat. Dosta toga so ženske delale.« Jelka Pšajd je iskala tudi tau, ka se je zgaudio, ka je mogla ženska moško delo prejkvzeti: »Dostakrat se je zgaudio, tak pač pride v žitki, ka je mauž biu pidjanec, pa je te nej lado več žmetno fizično delati. Ena ženska mi je pravla, ka je dovica gratala, pa se je nej stela več ženiti. Ali zavolo toga, ka je nej sfolgala vse sama napraviti, si je vseeno ziskala moža. Samo té moški je začno piti, tak ka je vseeno mogla vse delo na verstvi sama opraviti.« Ške ena stvar je zanimiva. Po navadi je tak bilou, ka se je po gostüvanji žena preselila na moužov dom. Če je tašča, moužova mati, ške živela, sta se mogle zguchati, ka de stera delala. Od držine do držine je bilou inai, ali dostakrat je tak bilou, ka je glavno rejč mela mati, »sneja jo je mogla baugati, pa je šla rajši zvüin rama delat, tašči pa njala, ka je küjala in delala v rami.« Nevola je tudi bila, če je sneja premalo štafirunge prinesla k rami. »Spaumnim se ene pripovesti, ka mi jo je povedala ena ženska z Goričkoga, stera je nej

odišla v Francijo delat. Domau je pošilala peneze. Te se je pa tak zgaudio, ka je dejte mrlo, ona pa je ostala v Franciji. Domau, k žlati, je prišla komaj te, gda je že stara bila. Ges sam se z njauw pogučavala te, gda je bila stara 86 let,« je raztolmčila Jelka Pšajd in cujdala, ka je bilou več takših žensk, stere so si v cajti med drugo svetovno bojno svoj vsakdanešnji krüj v Franciji slüžile in ga pošilale držini domou: »Bila je takša, ka je doma pistila dejte, v Franciji pa je moškoga spoznala, pa je tudi njemi rodila dejte. Gda je po par lejtaj prišla domau, je tisto dejte v Franciji pistila. Po dugi lejtaj, gda je tau francuško dejte gorzrsalo, jo je prišlo iskat. Pripovedjali so mi, ka je bila ena takša mati, stera je tau svoje dejte zatajila. Gé pa tudi ena lepša zgodba. Zvedla sam, ka je bila ena druga ženska, stera je bila toga svojoga deteta trno vesela in ga je srečna sprejela v svoj ram. Škem povedati, ka je žitek rejsan žmeten biu in je inda svejta dostakrat trno žmetno bilou biti ženska.« (Slika na 1. strani: Sejalka, Prekmurje, 1956. Foto: Jože Kološa - Kološ.)

Silva Eöry
Kejpi: Arhiv Pomurskega muzeja

Slovenske ljudske pripovedi - nej samo za mlajše - 22.

Dva brata pa velikani

V davni kajtaj, gda so na zem-lej eške orijaške ojdli, sta živela dva brata, šteriva sta mogla za stariše spoj dosta pa trdo delati; za lon pa sta dobila več vdarcev kak za gesti. En dén sta v lesej, pod ednim veukim rastom drva kalala pa sta vónajšla, ka vujdeta. Slobaud sta vzela od eden drugoga ino si obečala, ka se za pau leta pá srečata pod tistim rastom.

Mlajši brat je odišo po lesej prauti večernomi sunci ino prišo do djame, v šteroj so orijaške živeli. Té so bili nesmileni ino človečo mesau so tō geli. Ranč te pa so nej bili doma. Pojep je o tem nika nej znau, zatok se je odlaučo, ka de tam spau. Skriu se je pod veukov postelov. Za en malo so velikani prišli domau ino dojlegli počivat. Pojep je od straja nej mogo zaprejši oči, zatok je posluššo, ka so orijaške med sebov pripovedjali.

Prvi je pravo: »Nej daleč od tēc geste eden mlin, v šterom živé edna lejpa dekla. Zranje odidem po njau.«

Drugi je velo, ka pozna edno drejvo, pod šterov je pokopan veuki kinč. Pauleg tiste drejve prej eden srmački cimerman živé, šteri pa nika ne vej od toga bogastva. Drugi dén prej sam dé po kinč.

Tretji je tomačo: »Vejm za grad, na šteroga lidgé audaleč vodau nosijo. Včasik pri gradi geste eden kamen, na šterom edna veuka žaba sedi ino skrb má na stūdenec, šteroga vretina se skriva pod kamlom. Tau žabo škém zranje bujti pa go gospodari pokazati, vej je pa bogati dar obečo.«

Štrti je pá pravo: »Či našoga krala je žmetno betežna, depa gi eden padar ne more vrastvo dati. Pomaga gi leko samo djabka s tiste djablani, štera pred našov djamov rasté. Zranje škém tau djabko odnesti na grad, vej te mi krau svojo čér za ženo dá.«

Po tistom so orijaške zaspali. Pojep je tūoma vō z djame skoraco, vtrgno tisto djabko ino odišo. Oprvin je odleto k

mlinari pa ma pravo: »Skrb mejte, zranje zrankoma vam šké eden velikan čér zgrabiti!«

Te je odišo k cimermani pa ma velo, aj vōsečé tisto drejvo pa na tistom mesti začne kopati. Srmak ga je baugo ino veuki kinč vōskopo, en tau od njega pa pojbi dau. Tisti se je od cimermana napauto na grad, gde je sfaldjavaló vodé. Graščaki je pravo, aj zapovej bujti žabo ino zdigniti kamen. Gospodar ga je baugo ino njegvi služabnicke so pod kamlom najšli veuki stūdenec. Za lon je graščak pojbi veuko bogastvo dau.

Od slejdnjim je mladenec ūšo v kralesko palačo, gde so vsi žalüvali zavolo betega kralične. Pojep je krali velo, aj ga pela k betežnoj čéri, ka go ozdravi. Krau ga je rejsan pelo v kralične ižo, mladenec je staupo k dekli pa gi v roké dau čūdodelno djabko. Komaj je vgriznila v sad, je že zdrava bila. Krau se ma je lepau zavaló ino ma dau čér za ženo. Dau ma je dosta grūnta pa eden veuki grad, na šterom sta leko vküper živela.

Zmejs je minauló djenau pau leta ino mlajši brat je odišo na mesto, za štero sta se zgučala. Tam je že naišo starejšoga brata, šteroma se je v tom časi lagvo godilo. Mlajši

ma je pripovejdo od svoje sreče ino ga pauzvo na svoj grad. Depa starejši brat je nej sto ž njim titi, liki je raj odišo

kak njegvoma brati. Doj pod postelo je lego ino čako orijaše. Té so se povrnauili spoj čemerni: vse so zamidili.

»Nekak nas je mogo čüti,« so pravli ino začnili iskati po djami.

Pod postelov so najšli starejšoga brata, ga vōzvlekli ino ga požrli.

Tak je biu starejši brat kaštigan zavolo toga, ka je nej biu zadovolen s tem, ka ma je ponūdo mlajši brat. Tisti pa je eške dugo živo na gradi, srečen pa zadovolen s kraleskov čerdjauv.

Na domanjó rejč obrno:

-dm-

Ilustracija: -mkm-

Molili so za očete

Društvo Marijina pot je že šestič organiziralo romanje po vseh odsekih Marijine poti s ciljem, da bi povežalo narode Srednje Evrope in razvijalo njihove skupnosti. Romanje 1 Úton (po isti, po eni poti) je celodnevna božja pot po odsekih 1400-kilometrské Marijine poti od Mariazella (Avstrija) do kraja Csíksomlyó (Romunija, Transilvanija), posamezne romarske skupine na ta dan, (ponavadi v soboto po prazniku Marijinega vnebovzetja) prepešáčijo od 20 do 25 km.

Po Marijini poti so tudi letos hodili gorički in porabski verniki, ki so romarsko pot začeli v Markovcih in pod vodstvom župnika Dejana Horvata preko Verice-Ritkarovcev, Sakalovcev in Slovenske vesi prispeli v Monošter. Med potjo so molili in peli, molili so tudi molitev za očete, ki jo je napisal sombotelski škof János Székely: »Zahvaljujemo se ti za očete, ki so poslani, da bi bili odposlanci in izvrševalci tvoje očetovske dobrote, modrosti in skrbi pri lastnih otrokih. Zahvaljujemo se za njihov trud in ljubezen. Pomagaj, Gospod, očetom!«

Pri vrodu v monoštrsko baročno cerkev sta romarje iz Halogya, Goričkéga in Porabja pozdravila murskosoboški škof Peter Štumpf in monoštrski župnik dekan Imre Bodorkós. Celodnevno romanje so zaključili s sveto mašo, ki jo je daroval soboški škof, ter pogostitvijo po njej.

L.R. Horváth

... DO MADŽARSKE

Tibor Szanyi ustanovil novo ekosocialistično gibanje

Tibor Szanyi, bivši podpredsednik Stranke socialistov, ki so ga s te funkcije razrešili pred nekaj meseci, ker je bil kritičen do vodstva lastne stranke, je ustanovil novo ekosocialistično gibanje, ki ga je poimenoval »Da«. Osnovne vrednote gibanja bodo pravičnost, enakovrednost in soglasje, je povedal ustanovitelj, ki je pobudo prvotno utemeljil s tem, da stranka socialistov več ne zastopa interesov levo, sploh pa radikalno levo usmerjenih ljudi. Po novem označuje gibanje kot »madžarsko vejo globalnega preživetja«. Kot je povedal, skupni cilj je preživetje, in če pogledamo samo ekološke katastrofe v letu 2019, je veliko novih nalog na tem področju, ki se jih moramo lotiti tudi na Madžarskem, saj se sedanje politične strukture na žalost ukvarjajo še z nekdajnimi izzivi in niso kos novim nalogam. Na vprašanje, ali bo kasneje nastala iz gibanja tudi kakšna zelena stranka, je odločno odgovoril, da ne.

Na Madžarskem več kot 4,5 milijona ljudi dela

Po najnovejših podatkih Centralnega statističnega urada je zaposlenih na Madžarskem 4 milijone 518 tisoč ljudi, to je za 34 tisoč več kot pred enim letom. V starostni skupini od 15 do 64 let dela več kot 70 odstotkov ljudi. Hkrati se je za 8 tisoč zmanjšalo število brezposelnih in za 26 tisoč gospodarsko aktivnih občanov.

Stopnja zaposlenosti med mladimi od 14 do 24 let se je znižala za pol odstotka in je 28,3-odstotna, kar kaže na to, da se mladi kasneje zaposlujejo ali si poiščejo zaposlitev v drugih državah, kamor se tudi preselijo. Za 2,8 odstotka se je dvignila stopnja zaposlenosti med starejšimi (od 55 do 64 let), trenutno je 56,6-odstotna.

Registrirana brezposelnost je 3,4-odstotna, kar praktično pomeni, da je ni, saj se v določenih panogah srečujemo s pomanjkanjem delovne sile.

SRCE ME JE DOMAU VLEKLO

Djartjina Ančika, po možej Kováč, je v Ritkarovci gorrasla, potistim ka se je oženila, sta z možaun v Traušči zidala, gde še gnesden živeta. Stare kejpe, stere sva gledala, je od matere pa od babe erbala. Ranč kak tisto leseno škatülo, gde te kejpe držijo, na steroy tau piše, ka Regalia Media. Sprvoga sem se ranč nej spravlo s tej napisom, samo sledkar, gda sem zagledno, ka je cejna v koroni gornapisana. Ka je moglo tau biti, ka je 100 falatov 20 kron koštalo, eden falat 20 filerov? Na sreji škätüle se pa stari vogrski grb

Djartjina Ančika (Kovács Istvánné, Ana Šulič)

»Vejn zato, ka Ritkarovci kak crkveno tak kancalaja smo se k Gorenjom Seniki držali,

je osem mlajšov bilau doma, oča je samo dva brata emo, dapa obadva sta preminaula. Te so še partizani bili pa gda je gnauk prejküšo na Slasko, te je taminau, več ga je niške nej vido. Drugi brat, gda bi rutjivati mogo, on je tü prejk na Slasko odišo, tam so ga zgrabili pa potistim te on tü taminau.«

- Od matere bratje ali sestre še živejo?

»Že samo najmenša sestra, Vantjina Marika žive, drugi so že tapomrli.«

- Na taum starom tjeipi je Vantjina familija, znali bi taprajti, sto vsi so na kejpi?

»Dejdek pa baba, sestre, bratje od moje matere, Anin mauž, zato ka te je ona že oženjena bila, ozak pa eden stari človik se vidi, tau je ali očin ali materin brat biu. Te kejpe se je doma naredo pred ramom.«

- Kak na prvom kejpi tak na tom kejpi vaša baba trno lejpi gvant majo. Tü gde so sami dolavzeti, tašo alo majo, ka gumbe so tak poprejk zašite. Oni so baukše živeli kak drugi tistoga ipa?

»Oni so nika več nej meli kak drugi, gda so ram zidali, cigle so doma z rokami redli, tak ka bola srmaško so živeli. Dapa tistoga ipa je tak bilau, ka vsakši, če ranč srmak biu, je emo eden lejpi gvant, steroga je k meši noso ali če je kakšno gostüvanje bilau, leko obleko. Leko ka ovak so bausi pa ro-

- Sto je na taum kejpi, gde tri dekle stojijo, edna starejša pa dve mlajšivi?

»Starejša je Giza, moja mati,

njema se je tau vidlo. Pogledni, moja mama kakšni lejpi gvant mejla, pa te so ga še tak dali šivati, doma s sobolicami. Ona

Etiketa na stari škätüli

drüge dve pa njene sestre, Magduška pa Marika.«

- Kelko lejt razlike je bilau

sta se nikak februaruara ženila, kak je tau prvin šega bila, vidi se na drejvi, ka nejma listja.

Zdavanjski kejpi starišov

Tašoga reda, pozimi je najbaukše bilau, bilau je mesau, vino, nika nej trbelo hladiti, drugo pa tau, ka je vsakši čas emo pozimi.«

- Sto so tisti na slejdnjom kejpi, steri pred ramom stojijo?

»Tau je naša familija doma pred ramom, zvün méne, zato ka te je še mené nej bilau. Mati, oča, dejdak, najstarejša brata Djoži pa Toni.«

- Vi se spomnite

med vašo materdjov pa med malov sestrov?

»Velka razlika je bila, mama se je dvatrestoga naraudila, Magduška štiridesetprvoga, Marika pa štiridesetpetoga leta. Zato je telko vekša moja mati od drüge dve sestre.«

- Na taum kejpi, steroga sem v roke vzejo, se vaša mati pa oča ženita, rejdko sem vido tašo po vasaj, ka bi moški tašoga reda kalap meli.

»Ne vejim, kak tau, ka je moj oča klabük emo, vejn zato, ka

na dejdeka?

»Samo telko, ka so mati prajli, aj poglednem, dejdak kak lopau spijo v sobi, pa tau gda so škrinjjo dolazabijavali, kak grdau je tau bovnjarilo.«

- Ka je z ramom?

»Odali smo ga, potistim ka so stariške tapomrli. Dja sem se spoj težko vcujvzela, gda smo sé v Traušče prišli, štiri, pet dni sem tü bila pa sem mogla domau, zato ka srce me je domau vleklo.

Karči Holec

Držina pred domanjov izov

vidi. Samo sledkar prejk interneta sem najšo pa zvedo, ka v tauj staroj škätüli so gnaksvejta dojan odavali.

- Ančika, odkec ste erbali tau staro škätülo?

»Tau še od moje matere, gda smo go sé k nam pripelali. Ona je v tauj škätüli mejla vsefela stare papire. Med tejmi je edna stara pogodba, gda sta moj dejdek Alajoš Šulič pa baba Julia Holec ram erbala od starišov. Te papir je na Gorenjom Seniki biu podpisan leta 1922.

- Kak tau, ka na Gorenjom Seniki?

Ančika z dvöma sestrama

- Od stere družine je bila?

»Ona je od Vantjini bila, njij

njavi odli, dapa eden svetašnji gvant je vsikši emo.«

Srečanje Agraslomaka na sejmu Agra

DA SLOVENSKA ZEMLJA NE BI ŠLA PO GOBE

Predstavniki slovenske zamejske kmetijske koordinacije Agraslomak so se tudi letos zbrali

Agraslomaka rešujejo tudi nekatera pereča vprašanja, »ne le kmetijska, ampak tudi tista, ki so

njih obdržale tudi male kmetije: »Mladim prevzemnikom je treba pomagati. Če bodo zapustili kmetije, bo tudi slovenska zemlja šla po gobe.«

Tamás Kovács, ki skupaj z Viktorijo Hanžek od začetka avgusta vodi Razvojno agencijo Slovenska krajina, je na srečanju najprej pojasnil, da se trudijo, da bi v okviru čezmejnega projekta ETHOS LAND v Porabju ponudbo obogatili z lokalnimi produkti in dodal: »V bližini kmetije smo kupili zemljišče, na katerem želimo urediti parkirišče za avtobuse, poleg tega bi želeli povečati tudi naše prenočitvene kapacitete, in sicer tako, da postavimo bungalove. Pri tem malce zamujamo, saj je parcela leta 2017 pridobila zaščito v okviru Nature 2000. Sedaj delamo na tem, da se ta

Predsednica ZSM Andrea Kovács z ministrom za Slovence Petrom J. Česnikom

na mednarodnem kmetijsko-živliskem sejmu Agra v Gornji Radgoni. Na delovnem kosilu so se srečali s kmetijsko ministrico Aleksandro Pivec in ministrom za Slovence z zamejstvu in po svetu Petrom J. Česnikom.

»To združevanje in povezovanje se mi zdi izjemnega pomena, pa tudi to, da institucije, ki skrbimo tako za področje manjšin v zamejstvu kot kmetijstva, poskušamo pomagati tudi s finančnimi sredstvi,« je poudarila Aleksandra Pivec. Vladimír Čeligoj, ki je pri kmetijskem ministrstvu zadolžen za povezovanje koordinacije Agraslomak, je izpostavil, da je kar se tiče kmetijstva v zamejstvu »raznolikost izredno velika.

vezana na vprašanje slovenskega jezika v zamejstvu. Sicer pa se podobno kot v Sloveniji tudi pri

Člani Agraslomaka z ministrico za kmetijstvo Aleksandro Pivec

Nova direktorja RA Slovenska krajina Viktorija Hanžek in Tamás Kovács

V vsaki državi je svoja specifičnost, tako da se soočamo z različnimi stvarmi. Program sodelovanja in povezovanja temu primerno prilagajamo.«

Tajnik Kmečke zveze Trst Erik Masten je dejal, da s pomočjo

nas v zadnjem času veliko govori o škodi, ki jo povzroča divjad. Miha Zablatnik, predsednik Kmečko-izobraževalne skupnosti, ki je v Gornjo Radgono pripotoval z avstrijske Koroške, je izpostavil, da se trudijo, da bi se pri

zaščita zbrise, saj gre po našem mnenju za parcelo, ki je znotraj urbanega naselja, poleg tega je v lokacijskem načrtu označena kot parcela, namenjena za turistično dejavnost.«

Kmetijsko ministrstvo in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu sta se že pred dvema letoma zavzela za to, da bi podobno vzorčno kmetijo, kot stoji v Porabju, dobili tudi Slovenci na Hrvaškem. Predsednik Kmetijsko izobraževalne skupnosti Gorski Kotar in nosilec kmetije Zoran Ožbolt je pojasnil, da so pridobili gradbeno dovoljenje. Sam pričakuje, da bo kmetija dokončana v štirih letih.

Silva Eöry

Fotografije: Silva Eöry in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija

PRVI STIKI S FUNDACIJO DR. ANTONA TRSTENJAKA

Vse od ustanovitve leta 1996 Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija sodeluje z različnimi organizacijami in ustanovami v Sloveniji in sosedstvu, z Zvezo Slovencev na Madžarskem in Kulturnim društvom Člen 7 za avstrijsko Štajersko, v Sloveniji pa tudi s severno Primorsko in tamkajšnjo fundacijo Pot miru.

V spremljajočem programu sejma Agra v Gornji Radgoni pa sta Ustanova dr. Anteja Trstenjaka in Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija pripravili razpravo na temo Kaj pomenijo vodotoki za kmetijsko rabo? Uvodna nagovora sta imela Dušan Gerlovič, predsednik upravnega odbora Ustanove dr. Trstenjakove fundacije, in

Na prvem delovnem srečanju Šiftarjeve in Trstenjakove fundacije so sodelovali Stojan Habjanič, Mihael Jožef Toman, Ernest Ebenšpanger in Dušan Gerlovič

Ernest Ebenšpanger, predsednik uprave Šiftarjeve fundacije. S tem se je začelo sodelovanje med fundacijama.

Podatki, ki jih je na osnovi analiz predstavil Mihael Jožef Toman z Biotehniške fakultete v Ljubljani, bi morali zaskrbeti slehernega prebivalca Slovenije, namreč kakšne kakovosti so vode v državi. Ocena velja za slovenske reke, jezera in druga zajetja. Analiza je pokazala, da so vsi izviri in zajetja v Triglavskem narodnem parku bolj ali manj onesnaženi s fekalijami. In drugi primer: iz čistilnih naprav odteka voda, ki ni manj onesnažena kot tista, ki je speljana v napravo. Zato so podatki o številu čistilnih naprav zavajajoči. Za veliko umetno jezero pri Ptujju je zaradi nabirajočega se mulja dejal, da je to mariborska greznica. Kar tri četrtine voda v Pomurju je onesnaženih in tudi na ostalih območjih ni dosti drugače. Onesnažene so tudi vode v gramoznicah, po nekaterih podatkih kar tri četrt.

Toman je prepričan, da je rešitev samo ena, in sicer v spremenjeni kmetijski politiki, v zmanjšani rabi gnojil kot tudi zaščitnih sredstev.

Stojan Habjanič pa je predstavil možnosti namakanja kmetijskih površin ob Muri. V presojo je ponudil preprostejše tehnične rešitve, kot so vodna kolesa in mlinci, ki bi poganjali črpake.

Tekst in foto: Ernest Ružič

Središče ino najvišiši raur Slovenije

Gda sem gdasvejta šegau emo svoje padaše po Sloveniji voziti, smo prvi den vsikdar pri Celji doj s štajerske avtoceste prišli, pa se prejk Laškoga v dolini Save nut v Ljubljano pripelali. Po par dnevaj smo se domau naglo, po avtocesti (autópályán) nazaj vozili. Na naja letošnjom risauskom vandrivanju pa sva se s padašom vrnau naaupek odlaučila: v petek večer sva stela s Sombotela s kem prva v slovenski glavni varaš priti, slejden den, v torek, pa sva mela eške cejli den pred sebov, zatok sva odebrala staro poštijo kraj Save.

Gda sva se lepau pomalek prauti varaši Litija pelala, sem zagledno edno malo žuto tablo, na šteroj je pisalo, ka je vesinca Vače samo šest kilomejterov daleč. Na pamet mi je prišlo, ka je v etoj vesi geometrično središče Slovenije (GEOSS) pa sem sto tau erično mesto pokazati svojoma pautniki. Brž sem indeks v lejvo zakapčo, pa sva se že vozila gor po bregej. Tau je samo baja bila, ka mi je padaš do tega mau nej ovado, ka ma lagvo grtúje, če se poštij a naglo na lejvo pa na pravo vugiba. Pa eške tau sem tō pozabo, ka je center Slovenije nej djenau vu vesi Vače, liki v Spodnjój Slivni, eške dale po bregaj.

Donk sva brezi vekši problemov taprišla pa si poglednila obelisk, šteroga so postavili leta 1982. Gda sem ge od slejd-njim tam odo, je eške stau veuki zemljevid (térkép), na šterom je leko vsikši vüdo, ka rejsan v samom centri Republike Slovenije stogi. Toga sem zdaj nej najšo, pa ka mi je eške bole falilo, nindrik je nika nej pisalo od tzv. »vaške situle«, male bronaste posaude, šteroro so človeče rauke naredile pred 2500 lejtami. Ništerni pravijo, ka je indašnja lüstvo ž njé pivo točilo, gvüšno pa je, ka so male stvarine pa lidi s posaude namalali na ništerne slovenske dokumente pa par-

vice tō.

Moj padaš je mogo eške gnauk veuko sapo vzeti, med zelenimi, vlakimi bregami sva se napautila nazaj na glavno poštijo. Istina je, ka se je ta tō dosta vugibala, vej je pa Savi žmetno zapovōdati, kak aj teče. Z en kraj so se vozili avtonge, z drügi kraj pa se je vlekla železniška štrejka, štero so med Ljubljano pa Celjom prejkдали leta 1849, v cajti avstrijskoga cesara Franca Jožefa.

Na etoj poštiji je najvekša čüda eden raur nej daleč od varaša Trbovlje, šteri je visiki 360 mejterov pa je tak najvišiša zidina v cejloj Sloveniji. Ništerni računajo, ka je sedmi najvišiši raur na

cejlom svejti, vej pa tam že od leta 1825 varijo (küjajo) fajno štajersko pivo. Tau sploj erično piti je ranč tak nej moglo vujti globalizaciji, od leta 2015 je fabrika v holandski rokaj.

V geometričnom centri Slovenije držijo veuke svetke, depa zdavanja tō

Marija Zavetnica s köpenekom je originalno stala blüzi vinešnji dveri bazilike

cejlom svejti, zozidali so ga do leta 1976 cuj k termoelektrarni (hőerőmű). Če ga štoj šké z aparatom dojvzeti, more z avtonom staniti, vej je pa raur tak graubo visiki, ka cejloga med pelanjom ranč ne vidi-mo.

Za en malo sva za sebov pistila Savo ino prišla v dolino Savinje, bole djenau do varaša Laško. Tau slovensko imé pozna venak največ lüdi po

Pomalek sva se odpelala vō z Laškoga, šteroga sploj dosta turistov gorpoiške zavolo ter-

malne kaupance pa cvejtnoga festivala tō, ino se pomalek pripelala v tretji največši slovenski varaš Celje. Po krivi poštijaj sva se zdignila k Staromi gradi s Friderikovim pa Pelikanovim törmom, o šteraj pa je bilau že telko napisanoga v naši novinaj, ka samo telko cujdejem, ka v büfeni sploj dober kafej küjajo.

Slovenija vsakšo leto malo ovaška grata. Donk je špajсно

bilau, ka na avtocesti med Celjom pa Mariborom nindrik ne piše, gde trbej prauti varaši Ptuji dojtiti. Če má štoj dober spomin, vej, ka je prava poštij a prauti Pragerskomi. Što pa samo table šté, ga té odpelajo skoro do Maribora, te pa na avtocesto A4 prauti rovačkoj grajnci. Edno je gvüšno, po mali štajerski vesnicaj tak ne dročkajo več kamioni s cejle Evrope pa turistom je tō bole komaut po baukšoj poštiji titi. Na toj nauvoj avtocesti že pred Ptujom na pamet vzmemo edno veličastno cerkev na ednom malom bregej. Erična prauškarska bazilika na Ptuj-skoj Gori je posvečena Mariji Zavetnici s plaščem (köpenekom). V cajtaj törski boj je prej Blajžena Devica na njau spistila eden čaren oblak, tak so go neprijateli nej najšli. Brejg so zavolo toga dugo zvali »Črna gora«.

S padašom sva se nej držala naprejspisani regul ino se odpelala gor na parkplac, ki je malo bliže cerkvi, štero so zgotovili leta 1410. Eške od tistec pa sva mogla v najvekšoj junijskoj ici pejški koracati prauti vreji, če rejsan so nas malo trauštale lejpe štacije po pauti. Tē so nej vüzemske, liki nutpokažejo edne tale raužnoga venca.

Vrkaj pred bazilikov je nika nej kazalo na tau, ka je tau erična prauškarska cerkev. Skoro njuga je nej bilau, na terasi male krčmé so štirge moški gurtali mrzlo pivo, s farofa pa se je čülo, ka eden dühovnik - lagvim - mlajšam veronávuk držijo. Po vnaugi stubaj sva splezdila k dveram sakralne zidine, štero so za baziliko razglasili sveti oča Benedikt XVI. leta 2009.

Gnes vidimo na baročnom oltari cerkve relief z Marijov, štera na mili zové v svojo toplaučo. Pod njenim köpenekom se skriva 82 lidi, na njini obrazaj leko spoznamo portrete s časov pred šeststau lejtami. Največ cerkveni pa

posvejtni voditelov geste, med drügimi vidimo Bernarda III. Ptujskoga, šteri je dau cerkev zozidati.

Če sva že bila na visini 343 mejterov, sva poglednila na šurko Dravsko paule med bregami Pohorje, Slovenske gorice pa Haloze. V daljini sva na pamet vzela varaš Ptuj, pa se napautila na tau 15 kilomejterov dugo paut. Za en malo sva prišla do kraleske reke Drave, na bregej štere že dvejezero lejt stogi mesto z indašnjim rimskim imenom Poetovio.

S padašom sva več nej mela mauči - pa volau tō nej - ka bi po strmi stubaj splezdila na grad, pa si poglednila erično panoramo z redečimi ptujskimi strejami. Mela sva bole konkretne probleme: moj padaš sploj rad gej burek (pečeno testau s škipkami) pa sva ga v pet dnevaj nindrik nej najšla. Nej sem srečo emo, vej je pa na dveraj pekaraja, gde sem šegau emo tau balkansko dobrauto na Ptuji küpiti, pisalo, ka je že od davnik zaprejtí. V svojoj naivnosti sem eške v trej restavracijaj spitavo, ali baugnedaj burek odavajo, zaman.

Prva kak liki bi se povrnaula na parkplac, sva s padašom staučila v klaušter svetoga Petra ino Pavla, šteroga je januara 1945 bomba zavadila pa ga včasik na nikoj djala. V komuništarski cajtaj so nej steli obnauviti tau Božo izo, tam je delüvala pošta. Nauvo cerkev so zgotovili leta 2004, v njej pa leko vidimo vse tisto staro tō, ka je ostalo po bombardéranji.

Sunce se je pomalek spiščavalo za ptujski brejg. S padašom sva stala pri Dravi ino čütíla, ka se gnauk vse konča. Gledala sva vodau, v sveklini valauv so se pred naja očami blisketali kejpí s preminauči pet dni. Znala sva, ka človek dosta vse leko v žitki zgübi - lejpe spominé pa ma niške ne more vkraj vzeti.

(konec serije)
-dm-

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 6. SEPTEMBRA
DO 12. SEPTEMBRA

PETEK, 06.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Zdravje Slovencev: Farmakogenetika, dokumentarna oddaja, 11.50 Alpe-Donava-Jadran, 12.25 Začnimo znova: Inšpektor Mario, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Tarča, Globus, Točka preloma, 15.20 Mostovi - Hidak, oddaja TV Lendava, 15.55 TV-izložba, 16.25 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Čist zares: Notranje oblikovanje, 17.55 Infodrom, poletje 2019: Šola, informativna oddaja za otroke in mlade, 18.10 Frfra in Cufek: Strojno pranje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Ptuj 2019, 3. del, oddaja TV Maribor, 21.25 Sledi: Damin gambit - Poslednje poteze Milana Vidmarja, oddaja TV Maribor, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Dvojica na Manhattnu, francoski film, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

PETEK, 06.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.00 Dobro jutro, 13.55 Dober dan, 15.05 Sapa ljubezni in čarovnija izdiha, 15.40 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 16.05 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 16.50 Koncert Uroša Periča z gosti, 18.20 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 18.50 Čist zares: Notranje oblikovanje, 19.15 Videotrak, 20.00 Nogomet - kvalifikacije za EP 2020, Slovenija : Poljska, 22.55 Televizijski klub: (Lj)ubil te bom, 23.50 Videotrak

SOBOTA, 07.09.2019, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.25 Čist zares: Notranje oblikovanje, 10.55 Družbeni fenomeni: Trajnostna moda, 11.25 TV-izložba, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.00 Lahka živila - ponarejevalci okusov, francoska dokumentarna oddaja, 15.55 Nova dvajseta: Ljubi ne ljubi, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip: Radost sobivanja, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Reaktivčki: Bioluminiscentni zaliv, Portoriko, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.05 Planet samskih, poljski film, 22.15 Poročila, Šport, Vreme, 22.40 Sherlock (IV.): Lažnivi detektiv, britanska miniserija, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SOBOTA, 07.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.05 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Spomini: Valerija Skrinjar - Tvrz, 2. del, dokumentarna oddaja, 10.50 Pluti je treba! (Navigare Necesse Est), dokumentarni film, 11.55 Kajak-kanu - svetovni pokal: slalom na divjih vodah, 13.25 Nogomet - kvalifikacije za EP 2020, Slovenija : Poljska, 15.35 V ritmu volovske vprjege, dokumentarni feljton, 16.20 Brata v vetru, avstrijski film, 18.00 Ama Dablam, izsanjane sanje, dokumentarni film, 19.00 Videotrak, 20.05 Slavnostni koncert iz milanske Scale (Dunajski filharmoniki, Gustavo Dudamel in Plácido Domingo), 22.15 Zvezdana: Dragi tata, 23.00 20 let knap 'n' rolla, koncert skupine Orlek, 1.25 Videotrak, 2.25 Zabavni kanal

NEDELJA, 08.09.2019, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.00 Govoreči Tom in prijatelji, risanka, 10.15 Vojna in jaz: Anton, nemška otroška, igrano-dokumentarna serija, 10.40 TV-izložba, 10.55 Prisluhnimo tišini, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Ptuj 2019, 3. del, oddaja TV Maribor, 14.45 TV-izložba, 15.00 Čevljarna, kratki igrani film AGRFT, 15.15 Poletje 1993, španski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport,

Vreme, 17.20 Čez planke: Po sledeh Bauhauza, 100-letnica najplivnejše šole umetnosti, 18.20 Melodije morja in sonca 2019, 18.40 Muk: Brez povezave, risanka, 19.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.05 Življenje je praznik, koproducijski film, 22.00 Intervju, 22.50 Poročila, Šport, Vreme, 23.15 V upanju na čudež - iskanje zdravila proti Parkinsonovi bolezni, britanska dokumentarna serija, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

NEDELJA, 08.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.45 Videotrak, 7.45 Duhovni utrip: Radost sobivanja, 8.00 Koda, 8.35 Glasbena matineja, 10.00 Kuharska knjiga dr. Angele Piskernik, dokumentarni portret, 10.50 Čez planke: Križarjenje po Bližnjem vzhodu, 11.55 Kajak-kanu - svetovni pokal: slalom na divjih vodah, 13.35 Žogarija, 14.20 Codelli, igrano dokumentarni film, 16.00 Ambienti, 16.50 Tri sekunde, ruska športna zgodovinska drama, 19.00 Videotrak, 20.00 Skrivnosti mest II.: Lizbona, britanska dokumentarna serija, 20.55 Žrebanje Lota, 21.05 David Bowie - zadnjih pet let, britanski dokumentarni film, 22.45 Zvezdana: Dragi tata, 23.35 Videotrak, 0.35 Zabavni kanal

PONEDELJEK, 09.09.2019, I. spored TVS

6.10 Utrip, Zrcalo tedna, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Zdravje Slovencev: Alkoholizem, dokumentarna oddaja, 11.45 Obzorja duha: Stiški opat, 12.25 Začnimo znova: Dvojica, dvojčica, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Sveto in svet: 100 let Univerze v Ljubljani, 14.25 TV-izložba, 14.35 Sprehodi: Marko Sosič, režiser in pisatelj, 15.05 Dober dan, Koroška, 15.35 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! - izbor, 18.05 Bacek Jon: Deskar, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetnost igre, 23.20 Žar legende, 23.30 Glasbeni večer, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

PONEDELJEK, 09.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 10.30 Otroški program: Op! 11.00 Dobro jutro, 13.45 Dober dan, 14.30 Sledi: Damin gambit - Poslednje poteze Milana Vidmarja, oddaja TV Maribor, 15.15 Prava ideja: Roboticsx, programske rešitve za pametne robote, 15.45 Prisluškovalec svetov, dokumentarni film, 16.50 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 17.55 Kjer bom doma (VI.): V dobrem in slabem, avstralska nadaljevanka, 19.00 Otroški program: Op! 19.20 Videotrak, 20.00 Nogomet - kvalifikacije za EP 2020, Slovenija : Izrael, 22.55 Eda - zgodba bratov Rusjan, TV-priredba gledališke predstave, 0.20 Videotrak, 0.55 Zabavni kanal

TOREK, 10.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Umetnost igre, 12.25 Začnimo znova: Johnny - nadomestni Toni, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.25 TV-izložba, 14.35 Duhovni utrip: Radost sobivanja, 14.50 TV-izložba, 15.25 Potepanja - Barangolások, oddaja TV Lendava, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Nevihta, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Kronika Hitlerjevega življenja - kako se rodi diktator, nemška dokumentarna serija, 20.55 Ničevo seme, novozelandska nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Pričevalci: Erika Fürst, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

TOREK, 10.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak,

11.00 Dobro jutro, 13.55 Dober dan, 14.40 Francozi v Posočju, dokumentarni feljton, 15.15 Slovenski magazin, 16.00 Poletna noč: Poklon Marjani Deržaj, 17.50 Kjer bom doma (VI.): Sol zemlje, avstralska nadaljevanka, 18.55 Adrenalinci: Zorbing, dokumentarna serija o mladostnikih, 19.20 Videotrak, 20.00 Gala večer slovenskih koreografij SNG Opera in balet Ljubljana, SNG Maribor, 20.50 Prava ideja, 21.2 Auroville - utopiji naproti, francoska dokumentarna oddaja, 22.20 Prevara (IV.), ameriška nadaljevanka, 23.25 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.45 Zadnja beseda! - izbor, 0.30 Videotrak, 1.00 Zabavni kanal

SREDA, 11.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Koda, 12.20 Začnimo znova: Toni jeva najbogatejša izkušnja, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Intervju, 14.20 TV-izložba, 14.30 Osmi dan, 15.00 Mostovi - Hidak, oddaja TV Lendava, 15.30 TV-izložba, 16.00 Male sive celice, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Slovenski vodni krog: Mostnica, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Ivan Cankar: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, 18.00 Knjiga o džungli: Pogumni mungo, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Brexit - podla kampanja, angleški TV film, 21.40 Ižanska pravda, kratki igrani film AGRFT, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Panoptikum, 23.50 Slovenski vodni krog: Mostnica, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 11.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.00 Dobro jutro, 13.45 Dober dan, 14.50 Ambienti, 15.25 Otoki svetlobe, dokumentarni film, 16.40 Čez planke: Po sledeh Bauhauza, 100-letnica najplivnejše šole umetnosti, 17.55 Kjer bom doma (VI.): Tema in svetloba, avstralska nadaljevanka, 18.55 Od popka do zobka: Prebavila, zabavno-poučna oddaja za otroke, 19.20 Videotrak, 20.00 Na utrip srca: Vinogradnik in vitez, glasbeno-dokumentarni film, 21.00 Žrebanje Lota, 21.05 Moje mnenje, 22.05 Bruce Springsteen o sebi, britanski dokumentarni film, 23.15 Žar legende, 23.25 Varuhi civilizacije, dokumentarni film, 0.25 Videotrak, 0.55 Zabavni kanal

ČETRTEK, 12.09.2019, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Slovenski vodni krog: Mostnica, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 12.20 Začnimo znova: Toni tone, slovenska nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje, 14.25 TV-izložba, 14.35 Slovenski utrinki, oddaja madžarske TV, 15.00 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, oddaja TV Lendava, 15.30 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Družbeni fenomeni: Fenomen kuharskih oddaj, 17.55 Na kratko: Socialna mobilnost, 18.00 Žanov svet: Naglica, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 V deželi herojev ali kam so šli vsi narodni heroji, dokumentarna oddaja, 0.25 Družbeni fenomeni: Fenomen kuharskih oddaj, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

ČETRTEK, 12.09.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.45 Videotrak, 11.15 Dobro jutro, 14.05 Dober dan, 15.05 Vzpon mesta, dokumentarni film, 15.55 City folk - Obrazi mest: Najboljše zgodbe, dokumentarna oddaja, 16.35 Ptuj 2019, 3. del, oddaja TV Maribor, 18.00 Kjer bom doma (VI.): Proti toku, avstralska nadaljevanka, 18.55 Otroški program: Op! 18.55 Aktivatorji, 19.20 Videotrak, 20.00 Nogomet - državno prvenstvo: Domžale : Mura, 3. kolo, 22.15 Ambienti, 22.50 Slovenska jazz scena, 23.25 Videotrak, 23.55 Zabavni kanal

Vabilo

Meghívó

Zveza Slovencev na Madžarskem Vas vljudno vabi na
na otvoritev kiparske in slikarske razstave
MAGDOLNE REISINGER, ki bo
6. septembra 2019, ob 18. uri
v Slovenskem domu v Monoštru.
Razstavo bo odprla Erika Csomós.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége tisztelettel
meghívja Önt
REISINGER MAGDOLNA,
szobor- és festménykiállításának megnyitójára,
melyre 2019. szeptember 6-án
18. órakor kerül sor
a Szlovének Házában Szentgotthárdon.
A kiállítást megnyitja Csomós Erika.

Podpisali sporazom v podporo kandidaturi

Podpornicam Lendave pri kandidaturi za Evropsko prestolnico kulture 2025 so se minuli petek pridružili še avstrijska Radgona in obe krovní narodnostni organizaciji Porabskih Slovencev. Sporazum o sodelovanju sta skupaj z lendavskim županom Janezom Magyarjem v imenu Zveze Slovencev na Madžarskem in Državne slovenske samouprave podpisala predsednika Andrea Ko-

vács in Martin Ropoš. Pred podpisovanjem partnerstev je potekala tudi tradicionalna tematska konferenca, tokrat z naslovom Forum Lendava – Europa Futura, na kateri je o položaju Porabskih Slovencev spregovorila slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss. Več o dogodku v naslednji številki Porabja.

Tekst in fotografija: Silva Eöry

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu objavlja

XVIII. NAGRADNI NATEČAJ

za diplomska, magistrska in doktorska dela na
temi:

A: Slovenci v zamejstvu

B: Slovenci v izseljenstvu

Namen natečaja je spodbujanje raziskovalne dejavnosti dodiplomskih in podiplomskih študentov na področju zamejske in izseljenške tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja.

Na nagradni natečaj se lahko prijavijo kandidatke in kandidati iz Republike Slovenije in tujine. Predmet nagrajnega natečaja so uspešno zagovarjana diplomska, magistrska in doktorska dela na kateri koli univerzi v Sloveniji ali zunaj nje, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije.

V poštev pridejo dela, napisana v slovenščini, hrvaščini, bošnjaščini oz. bosanščini, srbsčini (latinica), italijanščini, nemščini, francoščini, angleščini ali španščini. V primeru, da delo ni napisano v slovenščini, mora imeti v prilogi povzetek v slovenskem jeziku (60 do 150 vrstic).

Na natečaj Urada lahko kandidirajo tudi posamezniki z deli, ki so že bila prijavljena na drugih podobnih natečajih. **Upoštevana bodo dela, zagovarjana v obdobju od 01. 11. 2018 do 31. 10. 2019.**

Urad bo dela sprejemal do vključno **2. 12. 2019**, rezultati natečaja pa bodo znani predvidoma do konca aprila 2020. Svečana razglasitev/podelitev nagrad bo sledila predvidoma v aprilu ali maju 2020.

Dodatne informacije dobite na tel. št. (+386) (0)1 230 80 11 (dr. Zvone Žigon) ali preko elektronske pošte: zvone.zigon@gov.si.

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnók

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD.
Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB